

Kansalaisjärjestöistä Pietarissa

Viime vuosina kansalaisjärjestöjen asema ei ole Venäjällä parantunut vaan ennemminkin heikentynyt. Tähän on vaikuttanut muun muassa vuonna 2006 voimaan astunut Venäjän federaation kansalaisjärjestöjä koskeva lainsäädäntö ja kansalaisjärjestöiltä edellytetty toiminnan raportointi. Suurin osa järjestöistä ei kuitenkaan kykene laatimaan vaadittavia raportteja. Federaation rekisteröintiviranomaisten syyskuulta 2007 peräisin olevien tietojen mukaan vain noin kolmannes järjestöistä laati toimintakertomuksensa asianmukaisesti, mikä puolestaan merkitsee sitä, että valtaosaa järjestöistä uhkaa lopettaminen. Järjestöt tarvitsevat tukea ja koulutusta oppiakseen vaadittavan raportointitavan ja kehittääkseen osaamistaan. Tämän opin hankkiminen on monille vaikeaa.

Vuonna 2008 Venäjän federaation talousarvion tuli muutoksia ja kansalaisjärjestöjen saamien avustusten nimikkeet muuttuivat. Nyt avustukset maksetaan useimmiten jälkikäteen, mikä vaikeuttaa toimintaa. Samana vuonna myös kilpailulainsäädäntöön tuli muutoksia. Kansalaisjärjestöt ja yritykset asetettiin samaan asemaan esimerkiksi silloin, kun kilpaillaan oikeudesta vuokrata julkisen sektorin tiloja. Tilat vuokrataan tarjousten perusteella, ja niissä järjestöjen on vaikea kilpailla.

Rekisteriviranomaisten tietojen mukaan Pietarissa ja Leningradin alueella oli vuoden 2007 alkupuolella 23 000 kansalaisjärjestöä, mutta vuotta myöhemmin enää 16 663. Lisäksi rekisteriviranomaisten hylkäysprosentti oli maan suurin eli 36 % juuri Pietarissa ja Leningradin alueella, kun hylkäysten osuus koko maassa oli vain 13 %. Rekisteriviranomaisten tietojen mukaan Venäjällä oli joulukuussa 2007 kaiken kaikkiaan yli 240 000 voittoa tavoittelematonta järjestöä.

Arvioimme taannoin työtovereiden ja toimittajien kanssa kansalaisjärjestötoiminnan viimeaikaisista kehitystä Venäjällä. Selvimmin kehitystä kuvaa se, että aiemmin järjestöt käyttivät 70 % ajastaan varsinaiseen toimintaan ja 30 % erilaisiin tukitoimiin kuten varainhankintaan ja raportointiin. Sen sijaan nyt työajasta vain 30 % menee toimintaan ja 70 % tukitoimiin, joita tarvitaan ainoastaan järjestön olemassaolon turvaamiseksi. Luonnollisesti myös taluskriisi on vaikuttanut tilanteeseen. Sosiaaliapu ja hyväntekeväisyys ovat entistä useammin järjestöjen toimintamuotoja: vuonna 2005 tällaisia järjestöjä oli 27 %, mutta vuonna 2007 niitä oli 32 %. Suoranainen apu kansalaisille on kolminkertaistunut tänä aikana, järjestöjen menoista 15 % kuluu tähän.

Kansalaisjärjestöjen heikkous Venäjällä liittyy järjestelmätason ongelmiin. Julkinen

valta suhtautuu kansalaisiin paternalistiseen tapaan, ja tämä suuntaus tuntuu vain vahvistuvan. Kansalaisjärjestöillä ei edelleenkaan ole riittäviä taloudellisia resursseja. Lisäksi niiden infrastruktuuri on heikko. Myös kansalaisjärjestöjen ymmärryksessä omasta toiminnastaan on parantamisen varaa. Yhtenä ongelmana on, että ne kokevat suhteensa julkiseen valtaan yhteiskunnallista tehtäväänsä tärkeämmäksi.

Kun kolmas sektori kehittyi Venäjällä 1990-luvulla, heräsi myös venäläisten kiinnostus suomalaista yhteiskuntaa ja kansalaisjärjestötoimintaa kohtaan. Kiinnostus synnytti ensin yhteistyöprojekteja ja myöhemmin sosiaali- ja terveystieteiden kansalaisjärjestöjen Venäjä-verkoston. Mielestäni tämän Suomen ulkoasiainministeriön rahoittaman verkoston tärkein innovaatio oli, ettei kyse ollut teknisestä avusta, vaan pitkäaikaisten kumppanuussuhteiden luomisesta. Toiminnan alkaessa Pietarissa ei tiedetty tuhansien järvien maasta juuri mitään, mutta Venäjä-verkoston toiminnan myötä tilanne muuttui ja suomalaisista järjestöistä tuli pietarilaisille – ja myös esimerkiksi venäjänkarjalaisille – toimijoille tuttuja ja kuin omia.

Kun verkoston toiminta päättyi, kiinnostus Suomen järjestötyöhön ja hyvät suhteet monien järjestöjen välillä ovat säilyneet. Erityisen hyvät yhteydet ovat jatkuneet Kuurojen liiton ja Venäjän kuurojen liiton Pietarin alueosaston välillä. Myös suomalainen Ensi- ja turvakotien liitto jatkaa työtään pietarilaisten järjestöjen kanssa. Ne auttavat teiniäitejä ja naisia, jotka sairastuttuaan ovat joutuneet vaikeaan elämäntilanteeseen. Muita tärkeitä yhteishankkeita ovat tätä nykyä mm. Suomen ulkoasiainministeriön rahoittama yhteistyö nuorison päihteiden käytön ehkäisemiseksi Pietarissa sekä Kehitysvammaliiton ja Venäjän vammaisten lasten vanhempien Pietarin-aluejärjestön hanke.

Erikseen tulee vielä mainita eri pietarilais-toimijoiden osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveystieteiden puitteissa. Tämän työn tarkoituksena on vaarallisten tarttuvien tautien ja elämäntapasairauksien ehkäisy, väestön

hyvinvoinnin parantaminen sekä hyvinvointia tukevien elintapojen edistäminen.

Vuonna 2008 Suomen ja Venäjän välisen teknisen yhteistyön taloudellinen arvo oli Pietarin kaupunginhallinnon julkisten tietojen mukaan yli 2,1 miljoonaa euroa. Tällä summalla toteutettiin 24 hanketta pelkästään Pietarissa. Lisäksi Pietarin kaupunki osallistui viiteentoista useita Venäjän alueita käsittävään hankkeeseen, joiden arvo oli yli 900 000 euroa. Pietarissa toteutettiin vuonna 2008 myös 58 Euroopan unionin ohjelmiin kuulunutta hanketta. Kansainvälinen rahoitus ei kuitenkaan jatku entisellään. Esimerkiksi tänä vuonna Ford Foundation ilmoitti sulkevansa edustustonsa Moskovassa ja samoin tekee Gagarin-säätiö Pietarissa.

Vuonna 1992 solmittu Suomen ja Venäjän välinen sopimus antoi mahdollisuuden suoriin yhteyksiin maiden järjestöjen ja kansalaisten välille. Toivon, että näillä yhteyksillä on tulevaisuutta. Emme koe toisiamme läheisiksi naapureiksi vain virallisten kansainvälisten yhteyksien johdosta – ne vaikuttavat usein pikemminkin päinvastoin – vaan vasta kun tunnemme toisemme aidosti. Tapaamisiin, suomalaiset ystävät – ja kiitos siitä, että olette olemassa.

A n n a S k v o r t s o v a

Kirjoittaja johtaa Pietarissa kansalaisjärjestöjen toiminnan kehittämiskeskusta (RNO). Hän oli aikaisemmin sosiaali- ja terveystieteiden kansalaisjärjestöjen Venäjä-verkoston Pietarin toimiston johtaja.